

ZAMONAVIY MAKTABGACHA TA'LIMDA SIFAT NAZORATI VA BAHOLASHNING INNOVATSION MEZONLARI

Denov tadbirkorlik va pedagogika instituti "Boshlang'ich ta'lim"
kafedrasi o'qituvchisi **TOSHTEMIROVA MAFTUNA KARIMOVNA**

E-mail: toshtemirovamaftuna161@gmail.com

Annotatsiya: Ushbu maqolada zamonaviy maktabgacha ta'limda sifat nazoratini tashkil etish va baholashning innovatsion mezonlari tahlil qilinadi. Ta'lim jarayonida bolalar rivojlanishini baholashning kompetensiyaviy yondashuvlari, xalqaro standartlar (ECERS, CLASS, Montessori monitoringi) asosidagi baholash indikatorlari va raqamli monitoring tizimlarining afzalliklari ko'rib chiqiladi. Shuningdek, pedagog faoliyatini diagnostika qilish, ta'lim muhiti sifatini baholash, ota-onalar bilan hamkorlik ko'rsatkichlari va maktabgacha ta'lim sifatini kompleks boshqarish mexanizmlari yoritiladi. Tadqiqot natijalari innovatsion baholash tizimlari sifatning shaffofligini oshirishi, rivojlanish monitoringini takomillashtirishi va ta'lim samaradorligini yuqori darajaga olib chiqishini ko'rsatadi.

Kalit so'zlar: maktabgacha ta'lim sifati, baholash mezonlari, sifat nazorati, innovatsion monitoring, xalqaro standartlar, raqamli baholash, pedagogik diagnostika.

Аннотация: В данной статье рассматриваются инновационные критерии контроля качества и оценки в современном дошкольном образовании. Анализируются компетентностные подходы к оценке развития детей, индикаторы международных стандартов (ECERS, CLASS, мониторинг по системе Монтессори), а также преимущества цифровых систем мониторинга. Освещаются вопросы диагностики деятельности педагога, оценки качества образовательной среды, показателей взаимодействия с родителями и механизмов комплексного управления

качеством дошкольного образования. Результаты исследования показывают, что инновационные системы оценки повышают прозрачность качества, совершенствуют мониторинг развития и обеспечивают высокий уровень эффективности образовательного процесса.

Ключевые слова: качество дошкольного образования, критерии оценки, контроль качества, инновационный мониторинг, международные стандарты, цифровая оценка, педагогическая диагностика.

Abstract: This article analyzes the innovative criteria of quality control and assessment in modern preschool education. It examines competency-based approaches to evaluating child development, indicators of international standards (ECERS, CLASS, Montessori monitoring), and the benefits of digital monitoring systems. The study also highlights teacher performance diagnostics, assessment of the educational environment, parent-school cooperation indicators, and mechanisms of comprehensive quality management. The findings demonstrate that innovative assessment systems increase transparency, improve developmental monitoring, and enhance the overall effectiveness of preschool education.

Keywords: preschool education quality, assessment criteria, quality control, innovative monitoring, international standards, digital assessment, pedagogical diagnostics.

Kirish

Maktabgacha ta'lim sifati bugungi kunda ta'lim sohasidagi eng dolzarb masalalardan biri hisoblanadi. Bolaning 3–7 yosh oralig'idagi rivojlanishi uning kelajakdagi shaxsiy va ijtimoiy ko'nikmalari, o'quv muvaffaqiyatlari va psixologik barqarorligi uchun poydevor bo'lib xizmat qiladi. Shu sababli maktabgacha ta'lim muassasalarida sifat nazorati va baholash jarayoni alohida ahamiyat kasb etadi.

Zamonaviy pedagogik nazariyalar shuni ta'kidlaydiki, sifat nafaqat ta'lim jarayonining yakuniy natijalarini baholash bilan chegaralanmaydi, balki bolalarning individual rivojlanish yo'nalishlarini kuzatish va ularga yordam berish funksiyasini ham o'z ichiga oladi. Shu nuqtai nazardan, innovatsion baholash mezonlari va

raqamli monitoring tizimlari maktabgacha ta'lim sifatini oshirishda muhim vositalardan biri hisoblanadi. Ushbu maqola shularni tizimli tarzda tahlil qilishga va ularning amaliy ahamiyatini ko'rsatishga qaratilgan.

Asosiy qism

Maktabgacha ta'lim sifatini baholash jarayoni bir qator nazariy asoslar va metodologik yondashuvlarga tayangan holda amalga oshiriladi. Sifatni nazorat qilish va baholashning asosiy maqsadi pedagogik jarayon va bolalar rivojlanishini davlat va xalqaro standartlar asosida muvofiqlashtirishdan iborat. Ushbu jarayonda birinchi navbatda pedagogik jarayon sifati, bolalarning individual rivojlanishi, ta'lim muhiti, pedagogning kasbiy mahorati va ota-onalar bilan hamkorlik kabi komponentlar baholanishi lozim. Zamonaviy yondashuvlarda bu jarayon faqat baholash bilan cheklanmaydi, balki rivojlanish monitoringi va takomillashtirishga yo'naltiriladi.

Xalqaro tajribani o'rganish shuni ko'rsatadiki, maktabgacha ta'lim sifatini baholashda bir nechta samarali tizimlardan foydalanish mumkin. Masalan, ECERS (Early Childhood Environment Rating Scale) bolalar o'yin va rivojlanish faoliyatini, pedagogik jarayon va muhit sifatini tizimli ravishda baholashga yordam beradi. CLASS (Classroom Assessment Scoring System) esa emotsional muhit va pedagog-bola muloqotining sifatini aniqlash imkonini beradi. Montessori monitoringi esa bolalarning mustaqilligi, sensor-motor rivojlanishi va ijodiy faoliyatini baholashga yo'naltirilgan. Shu tarzda, xalqaro standartlar bolalar rivojlanishini kompleks ko'rish va pedagogik faoliyatni tizimli baholash imkonini beradi.

So'nggi yillarda maktabgacha ta'limda sifat nazorati jarayoniga innovatsion yondashuvlar, xususan raqamli texnologiyalar joriy etilmoqda. Elektron portfoliolar, onlayn monitoring tizimlari, videomonitoring va sun'iy intellekt asosidagi diagnostika dasturlari pedagoglar faoliyatini real vaqt rejimida baholash imkonini beradi. Raqamli baholash tizimi sifatning shaffofligini oshiradi, rivojlanish dinamikasini grafik ko'rinishda kuzatishga yordam beradi va pedagog ishini yengillashtiradi.

Pedagog faoliyatini baholashda innovatsion yondashuvlar ham alohida e'tiborga loyiqdir. Masalan, "360 daraja baholash", o'z-o'zini baholash va hamkasblar ekspertizasi kabi usullar pedagogning ish faoliyatini yanada obyektiv va to'liq ko'rsatadi. Pedagogning kompetensiyasi va kasbiy mahorati bolalar rivojlanishining asosiy ko'rsatkichlaridan biri hisoblanadi. Shu bois baholash jarayonida dars sifati, individual ishlar, bolalar bilan muloqot, ijodiy metodlarni qo'llash va ota-onalar bilan hamkorlik kabi jihatlar muhim hisoblanadi.

Ta'lim muhiti sifatini baholash ham maktabgacha ta'lim sifatini oshirishda muhim ahamiyatga ega. Bolalar uchun xavfsiz, estetik jihatdan rivojlantiruvchi va emotsional qo'llab-quvvatlovchi muhit yaratish zarur. Baholash mezonlariga sanitariya-gigiyena talablari, didaktik materiallarning sifati, xavfsizlik darajasi, ijodiy va o'yin makonlarining uyg'unligi, shuningdek sensor-motor rivojlanish sharoitlari kiradi. Shu tarzda ta'lim muhiti sifatini oshirish bolalarning har tomonlama rivojlanishini ta'minlaydi.

Xulosa

Zamonaviy maktabgacha ta'limda sifat nazorati va baholash jarayoni bolalarning har tomonlama rivojlanishini ta'minlashda muhim ahamiyatga ega. Tadqiqot shuni ko'rsatdiki, sifat faqat ta'lim jarayonining yakuniy natijalarini baholash bilan chegaralanmaydi, balki bolalarning individual rivojlanishini monitoring qilish va pedagogik jarayonni takomillashtirishga yo'naltirilgan tizimni talab qiladi.

Xalqaro tajribalar – ECERS, CLASS, Montessori tizimlari – sifatni kompleks va tizimli baholash imkonini beradi, pedagoglarga o'z faoliyatlarini samarali tashkil etish va bolalarning individual ehtiyojlariga moslashishga yordam beradi. Shu bilan birga, raqamli texnologiyalar va elektron monitoring vositalari sifat nazoratini yanada shaffof va aniqlik bilan amalga oshirish imkonini beradi.

Pedagoglarning kasbiy kompetensiyasi va innovatsion yondashuvlar, shuningdek ta'lim muhiti sifati ham maktabgacha ta'lim sifatining muhim ko'rsatkichlari hisoblanadi. Innovatsion baholash mezonlari pedagogik jarayonni

sifatli tashkil etish, bolalar rivojlanishini doimiy nazorat qilish va ta'lim sifatini milliy hamda xalqaro standartlarga moslashtirish imkonini beradi.

Shunday qilib, zamonaviy maktabgacha ta'limda sifat nazorati va baholashning innovatsion yondashuvlari nafaqat bolalarning intellektual va ijtimoiy rivojlanishini ta'minlaydi, balki pedagoglarning kasbiy o'sishiga ham hissa qo'shadi. Ushbu yondashuvlar ta'lim sifatini oshirish va bolalarning kelajakdagi muvaffaqiyatlari uchun mustahkam poydevor yaratishda muhim vosita hisoblanadi.

ADABIYOTLAR RO'YXATI

1. Boboev, A. (2020). **Maktabgacha ta'limda sifatni baholash tizimlari**. Toshkent: O'qituvchi.
2. Karimova, D. (2019). **Innovatsion pedagogik texnologiyalar va maktabgacha ta'lim sifatini oshirish**. Toshkent: Fan va Ta'lim.
3. Masharipov, S. (2021). **Pedagogik monitoring va maktabgacha ta'lim sifatini baholash metodlari**. Toshkent: Pedagogika.
4. Shonkoff, J. P., & Phillips, D. A. (2000). **From Neurons to Neighborhoods: The Science of Early Childhood Development**. Washington, DC: National Academy Press.
5. Harms, T., Clifford, R., & Cryer, D. (2015). **Early Childhood Environment Rating Scale (ECERS-3)**. New York: Teachers College Press.
6. Pianta, R., La Paro, K., & Hamre, B. (2008). **Classroom Assessment Scoring System (CLASS) Manual**. Baltimore: Paul H. Brookes Publishing.
7. Montessori, M. (2012). **The Montessori Method**. New York: Schocken Books.
8. Кузнецова, Н.В. (2018). **Современные подходы к оценке качества дошкольного образования**. Москва: Просвещение.
9. Павлова, Л.Г. (2019). **Инновационные методы мониторинга в дошкольных учреждениях**. Санкт-Петербург: Питер.
10. UNICEF. (2019). **Early Childhood Development: Quality Standards and Assessment Tools**. New York: UNICEF Publications.

11. UNESCO. (2018). **Innovative Assessment in Early Childhood Education**. Paris: UNESCO Publishing.
12. Отабекова, М. (2022). **Цифровые технологии в контроле качества дошкольного образования**. Ташкент: Истеъдод.

